

"STRAUPES" KEFĪRS UN JOGURTS APĀRSTĒ KAITES

ROLANDS FELDMANIS,
Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu
asociācijas ģenerāldirektors

Oktobra vidū LPKS "Straupe" noritēja kārtējā Piena grupas sanāksme, galvenā tēma apspriedei – piensaimniecības nozares stāvoklis un kooperācijas loma tajā. Sanāksmes dalībnieki arī ieguva zināšanas par sociālās ekonomiskās vērtības koncepciju, ko plaši pielieto Rietumvalstīs, nosakot organizāciju lomu tautas labklājībā.

NEPIECIEŠAMA APVIENOŠANĀS

Sanāksmē izkristalizējās vairāki secinājumi par turpmāko nozares attīstību. Viens no būtiskākajiem – ir nepieciešami augstāki ienākumi piena saimniecībām, ko var nodrošināt kooperācija, kurai ir arī savas pārstrādes un tirdzniecības iespējas. Saimniecībām apvienojoties vienā organizācijā, ir iespēja likt pamatus pārstrādei un nepieciešama tieša tirdzniecība. Imants Balodis norādīja, ka tirdzniecības ķēžu lielveikalos Straupes kefīrs maksā aptuveni divas reizes dārgāk, nekā LPKS "Straupe" to pārdod. Vēl būtisks aspekts ir atbalsts pārstrādes attīstībai kooperatīviem. Kooperatīviem investējot pārstrādes iekārtās, papildus nepieciešami līdzekļi arī darbības uzsākšanai, izejvielu iegādei, krājumiem un arī debitoru parādu apgrozījumam – pēdējie grāmatvedības posteņi dažkārt ir samērojami ar nepieciešamiem ieguldījumiem iekārtās. Kooperatīva "Baltu piens" vadītāja Mirdza Feldmane norāda – piensaimniecības attīstību kavē kapitāla trūkums, saimniecībām nav tik prāvu uzkrājumu, ko investēt pašiem pārstrādē un vēl "iesaldēt" līdzekļus apgrozāmā kapitālā – izejvielā, krājumos, debitoros.

Sanāksmē tika pārrunāta arī nozares konsolidācija – iespējas kooperatīviem apvienoties. Viens no labākajiem variantiem ir horizontāla apvienošanās, kam sekotu apvienošanās otrā līmenī – vertikāli –, lai sāktu pārstrādes attīstību. Līdzīgi kā to izdarīja "Baltu piens".

Taču apvienošanās, kas jau norit starp vairākām kooperatīvām sabiedrībām, ir laikietilpīgs un prasa papildu izmaksas. Tieši laika resursa dārgums kavē pārrunu procesu un pievienošanās organizēšanu, ieskaitot finanšu un juridiskos aspektus un personālsastāvu.

"Vadot apvienošanās procesu ar "Mārsavu," jau rodas finansiālie zaudējumi, optimizējot piegādes, kas aptver cenu, kvalitāti, apjomus, un arī administratīvie izdevumi – apmaksājot algoto darbinieku laiku, kas pavadīts pārrunās un līgumu pārslēgšanā," paskaidro Andris Ozoliņš, kooperatīva "Piena loģistika" valdes priekšsēdētājs. Sanāksmē arī pieņēma lēmumu, ka nepieciešams lūgt atbalstu apvienošanās procesa norisei KLP plāna par nozares konsolidāciju ietvaros.

NOZAREI VAJAG ATTĪSTĪBAS PROGRAMMU

Sanāksmes dalībnieki izpētīja "Straupes" pārstrādes procesu, pārrunāja tirdzniecības pieredzi – tās galvenos izaicinājumus. Projekta ietvaros, intervējot mazo veikalus īpašniekus, mēs guvām atziņu, ka tieši "Straupe" ir magnēts klientiem, kas ļauj, piesaistot ar kvalitāti klientus, noturēt mazo veikalus rentabilitāti blakus esošajām starptautiskajām lielveikalu ķēdēm", paskaidro LLKC pārstāve Agnese Radzele-Šulce.

"Straupe" ir tikai 15 veikalus, tirdzniecības platību nomas maksas dārdzība neļauj izvērsties. Turklāt visa piena produkcija tiek pārdota tieši tajā apjomā, par kuru vienojās iepriekšējā darba dienā, proti, "Straupe" neražo krājumiem. "Mūsu klienti saņem biezpienu, kefīru vai pienu tieši no ražotāja – pienu, kas atvest un jau nākamajā dienā nokļūst veikalā un patērētājam uz galda," saka I. Balodis.

Ar "Straupes" kefīru, bezcukura jogurtu un citiem piena produktiem "ārstē" lielākajās Latvijas slimnīcās, bērnudārzos un

skolās. Lai gan joprojām ir izaicinājums piekļūt pie patērētāja augstās cenas konkurences dēļ. Zemākā cena un ārvalstu produkcijas reklāmas budžets iespējams arī ārvalstu pienu no svešzemju ražotājiem, kas prot atbalstīt savu pārstrādi tā, lai veidotos liela mēroga rūpnīcas kā "Pienas LT" Lietuvā, vai vēl lielākas Polijā.

Piena ražotāju kooperatīvi ir vienisprātis, ka tieši Īrijas un citu valstu piemērs parāda, ka pašiem piena ražotājiem, kas apvienojušies vienotā spēkā, ir jāpieder savai piena pārstrādei. "Varētu risināt piena pārstrādes jautājumu sadarbībā ar esošajiem Latvijas Piensaimnieku centrālās savienības biedriem, taču savstarpējās sarunas nonāk strupceļā, joprojām lielākās pārstrādes rūpnīcas cenšas pārpriekot kooperatīva biedrus, pārsolot ar cenu virs paziņotās piena kooperatīva cenas," skaidro Rolands Feldmanis, LLKA ģenerāldirektors.

Sanāksmes dalībnieki vienojās kopīgā iniciatīvā vērsties pie zemkopības ministra, lai vērstu uzmanību, ka pienu ražojošo ģimeņu saimniecību skaits sarūk un ka nepieciešams pilnvērtīgs atbalsts piena nozarei. "Esam Briselē izcīnījuši 7 miljonus eiro, bet iegūstam tikai trīs," uzsvēra Mirdza Feldmane, piebilstot, ka atbalsta summa var būt izšķiroša turpmākai nozares attīstībai.

Savukārt R. Feldmanis uzsvēra, ka nepieciešama nozares attīstības programma, kura jāpapildina un jāizvērsē jau kopā ar LLKC. "LLKC ir uzkrāti dati, ir analītiķi, kas spētu konkrēti izstrādāt priekšlikumus par nozares attīstību, nevis vienkārši apkopotu statistiku un aprakstītu nozares skumjo stāvokli, kā to izdarīja 2021. gada ZM pasūtītā pētījumā, kurš pašlaik ir ievietots dažādu NVO atvilktnēs," saka R. Feldmanis.

Sanāksmes dalībnieki izteica vēlmi arī rīkot turpmākas apmācības par sociāli ekonomisko vērtību un citām nozarei saistošām tēmām, pie tam izskatot iespēju šādus pasākumus rīkot kopā ar LLKC. LL

